

/sågade/ oppe på yttervinden. Det hördes så väl: Mitsch,yitsch, och så föll brädan ner i golvet. Så vänder det brädan om och savar å andra ändan. Sen tar det en bräda till och savar å den på samma sätt. Sen hänger det savet på en spik på väggen, ställer ena brädan utmed väggen och skruvar fast den andra i hyvelbänken. Allt detta hörde vi så tydligt, och jag minns, att skruven i hyvelbänken skrek. Men sen kunde vi inte va stilla längre .

"Nu har Andreas gått opp på vinden för att skrämma oss," sa far. Vi gingen däropp, men där fanns inte en människa, och där var inte ett smul rört.

Så gick det några dar, och sen döe en gubbe, som hette Anders. Far gjorde likkistan, och då hörde vi återigen precis samma ljud, som förra gången, men nu var det verkligt.

Detta är en verkelig sanning, och jag kan till och med säga vilket år det skedde. Det var 1884. Ja det skedde många andra gånger, men den gången kommer jag särskilt väl ihåg.

427

Dödsvarsel.

En kväll när vi satt inne i stugan, hörde vi att det kom en skjuts, som stannade utanför vårt och började lassa av bräder.

"Vem är det, som är ute och kör så sent?" sa Maria och gick och öppnade dörren. Nej tack, där var ingen, inte så mycket som en katt. Men det dröjde inte mer än ett par dar, så kom de med bräder och ville att vi skulle göra en likkista.

Det är något märkvärdigt med den där värden. En hör men ser ingenting och vad det är, kan jag inte utforska.

—
Hj 28

Dödsvarsel.

Julen 1867 minns jag tydligt hur vi hörde ett dödsvarsel. Vi satt alla här inne i stugan på julakvällen, då vi plötsligt fick höra, hur det körde förbi en rad vagnar utanför och hörde folk prata. När vi gick ut och tittade, syntes ingenting, men när vi kom fram till fruedan, var det en som välte över sej härnere, och likföljet passerade här förbi ~~de~~ alldeles som vi hade hört det.

A. J. 29
5

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Dödsvarsel.

När folk skockar sej på kyrkvägen, blir det snart likfärd, det har jag gett akt på så många gånger och det slår in.

"Ja, nu dröjer det inte länge förrän det blir lik, för i dag skockade sej kyrkfolket på vägen," kunde man säga, när man kom från kyrkan, och det slog in. De säger att tre lik gärna följas åt, så blir det ett dödsfall ertor en längre tids uppehåll, så blir det snart två till.

När hundar tjuoter framme vid gården, blir det dödsfall och likaså om ormarna komma fram till husen, men det är inte så säkert. Det kan betyda sjukdom också.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Mistor i sädesåkern varslade dödsfall.

Det var inte bra att så, så att säden blev för tät i sömmarna på fjärjarna och så att det blev mistor, bara fläckar, i mitten, för det varslade om dödsfall. Och det är ingen historia, utan det har faktiskt inträffat. Jag minns bara så sent som 1910. Det året var det sista, som riksdagsmännen i Hult sådde, och han hade flerfaldiga mistor i säden.

"Besynnerligt va Johan har sått sin säd ojünn i år," sa folk. "Det seⁿ inte mycket roligt ut,"

Och han döe också innan året var gået.

med. O. Söderström - 192 - 3856
M. Larsson
1932.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16:31

Skicka med liket saker i graven.

När någon dog, kunde det hända, att han begärde att få vissa saker med sej i graven, och då var det bäst att lyda, annars kunde han komma tillbaka och spöka. Än i dag kan man ju hitta flaskor med brännvin och dylikt, när man gräver om gamla kyrkogårdar. Var det en kvinna som var med barn, men hon dog innan hon fött barnet, var det sed att lägga en omgång barnkläder i kistan. Annars fick hon ingen ro.

Släpps kreatur vid likfärd, för att liket ej skulle ta otur på djuren i lagårn.

När ett lik kördes bort brukade man släppa ett av kreaturen löst, för att liket ej skulle ta otur på djuren i lagårn. Det var en käring som var död här i byn, och när de körde iväg med henne, fick jag se, att den vänstre oxen gick lös på gården.

"Varför har de släppt ut oxen?" frågade jag Linus.

Då förklarade han sammanhanget för mej. När det sen var gået en stund, släppte de hemmavarande in oxen.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

A: 33

Uppteckningen rör Förplägnad vid begravning.

Det första kalas, som jag kan minnas jag var med på, var en begravning. Det var på 1868. Jag tänker, att det var ungefär lika med maten då, som det har varit sedan på kalas. På morron är det vanligtvis smör och bröd, brännvin, ölost och kanske sötost och pannkak. Sen på middagen har man bröd och smör, ärtvälling, kokt fläsk, viter gröt, pannekaka och brännvin, en sup till varje rätt. Fisk var ju också bra om de hade. Brödskiver låg det skurna vid varje plats.

Det var en gubbe från Hulte, en riker bate, som skulle sköra för fläsket. Vi satt vid vinkelbord. Och han skör och flisade av fläsket och skickade ikring bitarna. Emellanåt

höggs
han för sig en bit själv också. Men så tröt det till sist på
annen, så där fick de inget fläsk.

"Hö, hö", sa gubben, "jag trodde det skulle räcka."

När vi sen skulle äta mjölk och gröt, så var det inga
tallrikar som nu inte. Mjölken var i ett fat och gröten i ett
annat, och så fick man ta för sig efter behag och allteftersom
man va snål te'at. En del tog gröt och mjölk på en gång. En
del tog det var för sig. Så var det en gubbe, som hette Anders,
som drog till sig grötfatet från de andre. Men då villé Nissa
käring va med också, så hon drog till sig fatet:

"Å, vi villen ha med."

Men då drog Anders tebaks fatet. Då så to' far min
ske och tog en ske gröt ur fatet å gav me, när det rök förbi.
Det var allt vad jag fick. Ja, jag glömmet det då aldrig!

Handwritten notes in the top left corner, including the name "Svenska" and other illegible cursive text.

~~11962~~ 3856

Handwritten notes in the top right corner, including the name "Svenska" and other illegible cursive text.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35

Värp eller oppkastade rishögar har det funnits på ett par tre ställen i Odensjö, som jag har vetat om. Om någon dog en bråd död ute, brukade alla, som gick förbi den platsen offra en gren eller kvist som minne. Ett värp låg det vid vägen i närheten av Skogshyddan. Där var det en, som kommit under ett lass, som vält. Ett annat värp låg vid vägaskälet där vägen tar av till Ståhle. Där hade en gumma blivit ihjälstängad av en tjur. Så var sagan emellertid. Stället fick namnet Värpaleet. Sist jag gick därförbi, låg där en stor rishög, men det är nu många år sen.

"Värp."

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

För väl 50 år sen, var det en här nere i Odensjö, som gick åt sjön, och han fick inte begravas som vanligt folk. Inte fick han bäras genom stora porten, utan han togs över muren i det väst-södra hörnet och inte fick klockorna gå. Innan han begravdes låg han i socknastugan. En kväll var det en dräng, som hade varit oppe i Önne. Han trodde, att den döde låg i Ringagårn, så när han kom dit, steg han av lasset och vågade knappt köra förbi, så rädd var han för den döde. Men när han kom till socknastuan, var han inte rädd. Där visslade han en vals och var så nyter. Så en kan förstå, vad inbillningen gör.

Självspilling.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Fol 37
Hil

Uppteckningen rör Farmors mor noga med, att det ej spanns
på torsdagarna.

Farmors förfäder hade alltid varit noga med, att det inte spanns på torsdagarna. Den här gården har varit i släktens ägor sedan århundraden tillbaka . Den äldste, som jag vet om, hette Sven Katt och levde på 1600-talet. Hans namn stod på ett gammalt pergamentssköpobrev. Farmors mor spann aldrig en torsdag. Gjorde de det, gick rocken runt hela natten. Det var någon sorts varelsor, som bodde i murröret och kallades pysslingar, och vid sina tider kom de fram och härjade vilt med husfolket. Endast den som hade dom, kunde stämna ner dom.

Landskap: Småland Upptecknat av: J. Swanson
Härad: Smålands Adress: _____
Socken: Skutumpah Berättat av: W. Johansson
Uppteckningsår: 1869 Född år 1866 i Skutumpah

J. 38

Uppteckningen rör Påsk seder.

Dymmelen eller dymmelveckan gick in på onsdagen kl. 12. Då skulle det ritas kors över varenda dörr, både i boningshus och uthus. Det var de gamle alltid noga med, det har jag själv sett flerfaldiga gånger. De ritade med rödkrita vanligen, men vad nytta det gjorde vet jag inte. På de sista 50 åren har det sällan eller aldrig förekommit.

Och inte fick man köra eller spinna. Allt som gick runt var förbjudet, och gjorde man däremot, gick det illa. De som tog ut och körde den veckan körde vanligtvis sönder, åtminstone trodde man det. Garnet skulle helst vara färdigspunnet till påsk.

Under dymmelen skulle man inte bära ut askan, men vad det hade för betydelse, minns jag inte.

Påskadagsmorgon dansar solen i glädje över Frälsarens uppståndelse. Det har jag själv sett flerfaldiga gånger, så det är verkligen sant.

Landskap: Småland Upptecknat av: J. J. J.
 Härad: Sunnaryd Adress:
 Socken: Örnåsa Berättat av: U. J. J.
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1850 i Skåne

740

Uppteckningen rör Skräddaren, som for till Blåkulla och märkte påskakäringarna.

Det var en skräddare, som skulle av och sy på ett ställe, där käringen hade skyll för att va påskakäring. Han ställde det så, att han kom dit dagarna före påsk och sen vakade han på henne. Skärtorsdags morgon såg han genom en springa i taket hur käringen klädde av sej alldeles naken, bröt opp en tilja i golvet och tog fram ett smörjehorn, som hon smorde sej med. Sen steg hon gränsle över ugnsrakan och så sa hon:

"Så ut å så å och över all skautoppar!"

Och sen flög hon i väg. Då steg skräddaren ner och letade fram smörjehornet, för det hade hon stoppat tillbaka på sin plats under golvet. Sen smörjde han sej på samma sätt, som han

sett käringen göra och så sa han:

3856

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

41

"Så ut å så å och så genom alla skautoppar!"

Men se det skulle han inte ha sagt, för han höll på att bli alldeles oppsleten, innan han kom fram till mötesplatsen.

Där hade alla käringerna värjor, som de högg varandra med under det de skrek: "Sår i dag och halt i mor'n!" så läktes såret till följande dag. Skräddaren fick också en värja och högg alldeles vilt, men han skrek:

"Sår i dag och sår alla dagar!" När han sen kom hem, kände han igen alla käringar, som hade varit i Blåkulla, för de hade stora sår efter skräddaren värja.

Den historien berättade far.

42

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör När Anders Jönsson och Anders på Läppen
skulle skjuta påskakäringar.

Skärtorsdag for käringarna iväg till Blå-
kulla, där den lede stämt möte med dom, och påskalördag
kom de tillbaka. Då var det sed att gå ut och skjuta påska-
käringer och den seden hänger väl i än. Farmors far var
med en gång vid Storegårn i Lidhult. Husen där ligger på
en knöl, och vägen, som leder dit opp kallas för Sticke-
lien. I den lien stod de och sköt, farmors far och Anders
Jönsson och en de kallade Anders på Läppen, en snöl och
slabbemåns.

"Nu," lägger Anders på Läppen till, "ska vi ta mej
tusan ta och skjuta påskakäringar, för vi ha en där nere

och hon reser noranför skogen."

Ja, de sköt, men käringen hanⁿ/svara och skjuta tebaks,
så de stöp allihop. "Men jag stod överst," sa farmors far, "så
jag fridde mej."

Så berättade de det, och närpå de trodde det var sanning.

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1860 i Örsjö

7:44

Uppteckningen rör All kringgärning förbjuden kyndelsmässodagen och under dymmelen.

Under kyndelsmässodagen fick man inte spinnna, inte köra, slipa eller skära hackelse med maskin, som gick runt. Däremot kunde man mycket väl använda skärkista, där halmen skars av med en kniv, som fälldes rakt ner. Men allt som gick runt var förbjudet den dagen och likaså under dymmelen, möjligtvis med undantag för måndag och tisdag. Det skulle va för att inte öka Kristi Pina på korset, menade man.

Min hustrus far råkade illa ut en gång, då han försökte bryta mot den seden. Det var en kyndelsmässodag och han spände för för att åka till kvarnen.

"Vart ska du hän, Anders?" sa far hans, Marie farfar.